

SAĞLIK DİPLOMASİSİ - 1

İYİLİK VE SAĞLIK

Dr. Mehmet Şamil ŞENSOY

Uzun süredir yazmak istediğim ama bunun için daha fazla zaman gerektiğini bilerek ertelediğim bir konuya sadece girizgâh yapacağım. “Sağlık Diplomasisi” yaklaşık on yıldır üzerine okuduğum, gündemimde tuttuğum ve bu başlıkta çalışanları, ürettiklerini ve gerçekleşen çıktıları takip ettiğim bir alan. Sağlık; zengin ya da fakir, güçlü ya da kırılgan her insanın hayatına mutlaka temas eden, kırılganlığın giderilmesi ve yoksulluğun azaltılması gibi sosyal destek niteliklerini de içinde barındıran, toplumsal anlamda farkındalığı ve etkinliği çok güçlü bir sektördür. Burada bir noktanın altını çizmek istiyorum; kamu diplomasisi araçlarından biri olarak sağlık sektöründen bahsetmiyorum, nitelikli ve etkin sağlık çalışmalarının bir parçası ve sonucu olarak sağlığı diplomasi ile birlikte ifade ediyorum.

Sürekli ihtiyaç üretilen bir sektördeki başarı ya da başarısızlığın rehber, model ya da uyarıcı olma potansiyeli kaçınılmazdır. Sunulan hizmetlerin ve yapılan çalışmaların sonuçlarının toplumların hayatını ilgilendirdiği ve etkilediği için başarı kadar başarısızlık da yerel, ulusal ve uluslararası tüm muhataplarca dikkate alınır. Ve sürekli ihtiyaç üretilen bir sektördeki en önemli gündem her zaman kaynaktır.

Konuya buradan devam etmeden önce TEPAV Başkanı Sayın Güven SAK’ın son makalesine değinmek istiyorum. “*Perspective on Turkish zones in Syria*” başlıklı makalede yer alan bazı veri ve değerlendirmeleri paylaşmalıyım. Türk Silahlı Kuvvetleri’nin sahada, yani güvenli bölgelerde 6 milyona yakın Suriyeli’yi rejim, Rus ve İranlı güçlerden koruduğunu, Türkiye Cumhuriyeti’nin yaklaşık 4 milyona yakın Suriyeli’yi de sınırları içinde barındırdığını ifade ederek yaklaşık 17 milyon olan Suriye nüfusunun 10 milyona yakınının Türk koruması ve himayesi altında olduğunu vurguluyor. Oluşturulan güvenli bölgelerin, geliştirilen çözüm ve izlenen yolun milyonlarca insanın hayatını etkin ve nitelikli bir şekilde korumayı başardığını ifade ediyor. Sayın SAK uluslararası kaynakları bölgeye çekmek ve bu kaynakları yönetmek için uluslararası arenada bu başarının ve modelin iyi anlatılması gerektiğini belirtiyor.

Yukarıdaki bilgileri özetlemek gerekirse; uluslararası siyasi bir kriz, düzensiz göç ve beraberinde gelişen insani kriz, kaynak ihtiyacı ve sıkıntısını doğurmuştur. Ama doğru iş ve işleyişlerle edinilmiş birikim, geliştirilmiş etkin kriz yönetimi modelleri ihtiyaç olan kaynağın bulunması için araç olabilir.

Türkiye'nin düzensiz göç ve Suriye insani krizi yönetiminde aldığı uluslararası desteklerde en önemli gerekçenin sağlık hizmetleri ve en önemli sektörün de sağlık olması öngördüğüm bir sonuçtu. Hatta Mersin'in çok sayıda düzensiz göçmen barındırdığı bir şehir olmasından dolayı 2015 yılında düzensiz göçmenlere sunulan sağlık hizmetlerinin modellenerek sağlık diplomasisi aracı olarak sunulması amacıyla bir proje hazırlamıştım. Projenin amaçlarından belki de en önemlisi kaynak üretmek veya uluslararası kaynakları yönetecek niteliğin varlığını vurgulamaktı. Zaman içinde uluslararası kaynak ve desteğin; yaklaşık 15 yıllık değişim ve başarılı çalışmalar sonucunda, uluslararası farkındalığın geliştiği sağlık sektörü aracılığı ile gelmesi ve bu kaynakların yine sağlık sektörü hizmetleri ve çalışmalarını çerçevesinde yönetilmesi beklenen bir durumdu.

Bu örnekle *“zengin ya da fakir, güçlü ya da kırılgan her insanın hayatına mutlaka temas eden, kırılganlığın giderilmesi ve yoksulluğun azaltılması gibi sosyal destek niteliklerini de içinde barındıran, toplumsal anlamda farkındalığı ve etkinliği çok güçlü bir sektör”* ifadesi daha iyi anlaşılabilir.

Küresel sağlık ya da küresel iyi olma halinin öneminin KOVİD-19 pandemisi nedeniyle çok daha net anlaşıldığı aşikar. Bugünlerde Dünya Sağlık Örgütü ve Birleşmiş Milletler destekleriyle The Graduate Institute Geneva ve Global Health Centre işbirliği ile “A Guide to Global Health Diplomacy” yani Küresel Sağlık Diplomasisi Rehberi yayınlandı. Rehberin de teyit ettiği gibi; temiz suya, yeterli gıdaya, koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerine erişimin küresel iyi olma hâlini desteklediği şüphesiz temel referans. Ve bu alanda dünyanın en “iyisi” iddiasını teyiden çok daha fazla sayıda vaka ve çok daha somut verilerle desteklenen küresel bir rehberi, modellenen bir ekosistem vizyonunu Türkiye olarak hazırlayabileceğimizi düşündüm.